

LA RENAXENSA,

PERIODICH DE LITERATURA, CIENCIAS Y ARTS.

SURT LOS DIAS 1 Y 15 DE CADA MES.

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ.	
Tres mesos	6 Rals.
Al estranger, tres mesos	9 »
Ultramar, tres mesos	12 »
Un número sol	1 »

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ.
Carrer de Jerusalem, n.º 32, primer pis.

RECLAMS.

Los subscriptors, per ratlla. $\frac{1}{2}$ Ral.
Los no subscriptors, per id. 1 »
Passant de 10 ratllas, á preus convencionals.

SUMARI.

Consideracions sobre la traslació de la festa dels Jochs Florals à Palma de Mallorca; per *I. Reventós*.—Obra de Deu (sonet); per *F. Pelay Briz*.—Armonías filosòficas; per *F. de Lamark*.—Lo penitent y el diable (poesia); per *Jaume Collett*.—Estudis geogràfichs sobre 'l Bisbat de Gerona durant la etat mitjana; per *Pere Alsius*.—La Verge de pedra marbre (poesia); per *Antoni Careta y Vidal*.—Consistori dels Jochs Florals de Barcelona.—Novas.

CONSIDERACIONS

SOBRE LA TRASLACIÓ DE LA

FESTA DELS JOCHS FLORALS

Á PALMA DE MALLORCA.

Ja de molt y molt temps endarrera, avans y molt avans de presentarse de dret á dret y á cara descuberta la fonda qüestió que motivá aquest article, deixárense surar certas paraulas, certas ideyas s' escamparen, que si be podian semblar confosas y no encajinadas á res de cert, com essent unes ramors y ramors solas, á tothom que tingués fina l' orella no l'hi dexaren cap mena de dupte que eran las precursoras d' una forta y fins apassionada discussió, que com una turbonada al lluny del lluny, ramorejant s' anunciava y que á no tardar se presentaria.

Y pot dirse que 'ns trobem ja en lo mitx d' ella. En lo darrer número d' aquesta Revista se contestá ab una nova á certas altres dels diaris de Palma, lleugerament com lo cas s' ho requeria, putx que ab elles, solsament espressavan una aspiració sempre noble, sempre digne del poble Palmesá, mes aspiració que queya per si mateixa, mancada de fonament com era per qualsevulga de las parts que ab calma y reflexió fos estudiada. Mes ara que ja no es un dia ri de localitat qui porta la batuta en est assumpto; ja qu' es un periódich quasi catalanista, la Re-

vista Balear, qui ha axecat lo penó defenenthó á cap y espasa; ara es ja del cas fer mes que no pas una nova, ara es precis, es forsa, haver de presentar en mes extensa forma, motius en contra las excusas, arguments en contra 'ls subterfugis, la veritat pura en contra de lo mal entés, en una paraula, la rahó y l' dret en contra de lo injust y lo desenrahonat.

La institució dels Jochs Florals es una y no la única de las manifestacions exteriors del modern renaxement literari catalá; altres y autres certámens s' han celebrat independentment, ahont lluhida y digne ha trobat representació; y si 'ls Jochs Florals son estat lo mes capdal, se deu á circunstancias, que com sa antiguetat y 'ls consecutius y bons resultats que donan cada anyada, que fan ab just apreci los avalorem tots en aquest preu.

Mes no los Jochs Florals per tindre aquesta gran nomenada dexan de pertanyer, com altres certámens, á determinada població; y clar ho diu lo reglament perque's regexen, que 'ls hi ficsan per alberch natural la ciutat ahont varen náixer, la ciutat ahont s' han desenrotillat y conquerit la gran anomenada que 'ls envolta, la ciutat en fi que 'ls ama y 'ls alimenta y que te com sobiran glòria, haverlos reviat després de segles y mes segles de romandre en olvit.

Llevar de Barcelona la festa dels Jochs Florals valdria á nostre entendre tant com desnaturalisarlos, y solsament un acort pres per lo cos d' adjunts podria en cas resoldre la qüestió; perque ¿qui no recorda las fermas discussions que'n sobrevingueren tan sols per lo cambi de local en l' any 1869? Los que ho recorden massa entindrán de sobras que, si per triar entre 'l saló de la Llotja ó 'l saló de Cent de l' antiga casa dels Concellers, hi hagueren discussions d' horas y horas, per trasladarlos d' una ciutat á un'altra mes y mes llargues foran, perqué desde l' reglament ab que's regexen fins al nom ab que per tot arreu son coneiguts, tot deuria cambiarse, obtenint per resultat un cambi complert en l' institució.

No s' cregue que á nosaltres, com vulgarment se diu, nos cegue la passió; á parlar ab franquesa, voldriam un certámen mes gran, mes extraordinari que'l dels Jochs Florals de Barcelona; voldriam que no fos d' una ciutat la galanura y brillantor de la poética

festa; voldriam que Valencia, que Palma, alternassen ab Barcelona, en tenirho dintre casa; mes per aço fora precis fer mes de lo que han fet los Valencians y Mallorquins; fora precis que aplegats ab los Catalans, ho establissem de fonament, formulant las reglas necessarias á tota institució y que cada hu dongués una justa tercera part de vida, perque no hi hagués predomini d' una província sobre l' altre; predomini que á nostre entendre ni 'n lo nom tant sols deuria veurers, putx que no deurian nomenar Jochs Florals de Catalunya, de Mallorca ó de Valencia, sino un que 'ls enclogués tots, que simbolisés llur germanfa, que dongués á entendre lo conjunt de las provincias que aplegava.

Empero mentres aixis no sia, mentrés los Jochs Florals sian de Barcelona y solsament de Barcelona no hi cap la presunció de que la festa tingue lloc ni á Palma ni á Valencia; y no poden estas ciutats tindre motius de quexa perqué dintre mateix de Catalunya altres ciutats hi hauria que ab iguals drets demanarien que un any fos feta allí la festa y alashoras lo que avuy es digne, lo que avuy es serio ab tantas anadas y vingudas arribaria voy al mateix llindar de lo ridicul.

Nosaltres comprenem los bons desitjos dels Palmesans y com á tals los hi recordarem que á Valencia, Gerona, Lleyda, Reus, que fins á Palma, hi hagueren certámens, tots ben lluhits, que 'n algunes d' aquestas ciutats, continuan desenrotllantse y guanyant gran nomenada. ¿Per qué no continuaren los de Palma? ¿Per qué los fills de allí, tant y tant amants de aquestas festas, tenint com tenen medis y celebrant, com ho fan, diades històricas, no hi encabexen en elles un Jochs Florals ó festas per l' estil per pler y gloria d' ells y per gran profit de la materna llengua?

Nosaltres, repetim, comprenem los bons desitjos que 'ls animan, mes lo que no podem entendre son los medis, las armas, que per alcançar aquests han usadas. Desde l' article fins á l' epigrama passant per una *Conversa*, son los medis que emplea la *Revista Balear* en sa propaganda y si no tenim res que dirne de l' article, no passa axis mateix ab la *Conversa sobre 'ls Jochs Florals* firmada per n' A. U; no gayre propria de veures estampada en un periódich tan estimat, contribuint á ferlen menys, la galanura y bellesa dels altres trevalls, en que sens dupte per etzar se troba barrejada.

En esta conversa que ben á la forsa parlem d' ella, entre mitx de malas suposicions sobre si dol als poetes d' aquí que guanyen joyas en los certámens los trovadors de Mallorca y altres d' aquest raser, que la meller contesta es no parlarne fins s' arriva á fer sortir en est enujos assumpto al Consistori d' enguany, y de bona veritat, que de tot es axó lo que mes nos dol y mes nos reca.

Lo Consistori dels Jochs Florals, serà lo primer, deu esser lo primer, qui ab mes fermesa ha de defensar intacte l' esperit y la forma de l' institució; enconmatat á ell lo govern, depositari dels drets de tots deu estar en vetlla sempre, á fi d' esquivar lo que l' im-

pulse á anar per mala via; esclau y al mateix temps encarregat de fer guardar un reglament, no pot separarsen ni pot tampoch deixar que se 'n separen, y axó de suposar que tal ó qual mantenedor contribuirà mes ó menys directament al tantas voltas repetit propòsit, es á nostre entendre, ferli una ofensa y exponerlo, á qne mancat de fonament se 'l recrimini.

Ideas axis, escampadas simulant una conversa lleuera, emperó plenes d' intenció, es lo que se 'n diu un trevall de sota má y lo que ab ell se logra es fer mal pensar y creure que no hi es del tot estrany lo Consistori; y alashoras, per fret que l' home sia, s' aixeca valenta la sospita, y un no pot menys de fer-se cárrech de lo que succehiria lo dia en què l' honorable cos d' adjunts, rebi de las mans del Consistori, lo poder que un any avans l' hi confiaren.

Alashoras, si axó fos cert, si la festa dels Jochs Florals fos feta á Palma, per mans y obra del Consistori ab la veu potentia que dona la forsa de la rahó; ab l' enèrgica eloquència ab que s' expressa 'l dret abatut tornant per sos furs; alashoras se 'ls diria «Senyors del Consistori; no haveu complert com se calia l' honrosa tasca que vos fou encomenada; no haveu guardats fidels los drets de tots nosaltres, que de grat y plens de bona fé vos darem lo govern; haveu escarriat la fi qui aqui nos porta, nos uneix y 'ns agermana; haveu desnaturalisat l' objecte de l' Institució, fentla fora de son alberch natural ab l' excusa d' una idea política.....» Mes per qué havem de pensar y havem de dir aquestas cosas, que á la fi tan sols pot suposar l' autor de la *Conversa sobre 'ls Jochs Florals*? si ja 'ns apar escoltar los picaments de mans, ab que 's saludará al Consistori, per lo be que haurà complert la sua comanda (tal y com ell mateix va senyalarse en lo Cartell) en aquest any, que despresa de tot pot dirse, qu' es un any de prova.

I. REVENTÓS.

OBRA DE DEU.

Mes que la terra qu' en lo buyt rodola
de gayas flors y de verdor sembrada;
mes que l' auzell que fa, lleuger, l' alsada
quan, per l' espay, ab ala estesa vola;

mes que la mar quan sens repos bramola
ó quan s' esten quieta y aplanada;
mes que del cel la gran blavor corvada
hont cada estrella á bell pleret tremola,

ha criat Deu un altra maravella
qu' es entre las mes bellas la pus bella,
cosa qu' al mòn no te semblant ni igual,

mes gran que 'l mar, mes clara qu' una estrella,
que, sens alas, s' enlayra com auella,
y aquesta n' es, nostra ànima inmortal.

F. P. BRIZ.

1868.

ARMONIAS FILOSÓFICAS.

I.

Avuy que veyém desplomarse ab assombròs estrépit innombrables fonamentadas institucions; avuy que, en aquest camp de tantas nobles ruinas, havem de reconeixer, al costat d' admirables tendencias d' uniò y enllassament, difícils tendencias d' independència y de vida propia en las accions que s' afanyan en ser representadas en l' escena social, avuy que ensopenguém á cada pas ab manifestacions, á primera vista, oposadas, expressions fidels de la vida del poble que obra dintre sa esfera d' activitat engranada ab l' esfera d' activitat dels altres pobles; avuy que trobém una multitud de cegos que, entre eixa varietat maravillosa de colors y formes, no hi saben descobrir cap llas d' intima uniò, y profetisan el caòs mes aterrador y una multitud de sortes que entre eixa diversitat assombrosa de sonidos, no hi saben descobrir cap armonia, y auguran la situació de la torre de Babel social, política é intelectual (1); avuy que una infinitat de persones, exitada sa imaginació y desviada sa intel·ligència, arriuen á créures que las èpocas passades han sigut més dignes que la nostra època, y sospiran per ellas, y 's planyen perque han desaparecut; avuy debém dominar ab esperit seré, aislat de tota prevenció, el desarollo dels aconteixements, el camí que segueixen y sa veritable naturalesa, pera no viure separats d' aquesta vida real y necessaria, pera semblarnos al observador que, situat en sa posició adequada á las observacions, medint l' intensitat del riu á sa trencada y reconeguent el terreno per hont ha de devallar, pot calcular el moment en que passarà dessota de sos peus y l' intensitat que durà al passarhi (2).

(1) Un fet evident per algú no implica pas l' idea d' evidència pera tothom, com suposa l'Sr. Durwart (Renax. pag. 20, col. I). Mentre nosaltres considerém evident l' existència del nostre Renaixement, altres no solament no l' descobreixen, sino que l' tildan d' impossible. No sabem á què trau profit donchs la peregrina argumentació del expressat Senyor, y molt menys quan veyem que ell mateix s'entreten en demostrarlo; y, segons sembla, lo nostre article ha despertat el noble esperit d' estudiarlo, com ho prova l' qu' en el número passat de aquesta revista escrigué ab bastant d' acert en Sagüé.

(2) A pesar de que l'Sr. Duwart ab rialla irònica, se burla de las conseqüències que, pera nosaltres, proporciona la filosofia de l' història, seguim creyent ab tota convicció ab l' auxili qu' aquesta ciència difficultissima ofereix al esperit no preocupat per cap enveja ni cap passió. *Pot ser que demà —diu ell— avuy mateix lo petroleo, desbordant de las mans del envejos Comunisme, fera cremar tot aqueix Renaixement y no per això se detindrà segons vosté la marxad el progrés* (Renax. pag. 31, col. I.) No; nos detindrà. L' petroleo y totas las barbaritats dels comunistas no serán pera nosaltres altre cosa que l' expressió exacta, fidel y necessaria del desequilibri produït pels obstacles que molts s' empenyan en oposar á aquest renaixement, evident pera el Sr. Durwart, mes, per desgracia, ben poch evident pera molts y molts dels que, ab sa terquetat y ceguera, ocasionan aqueix desequilibri terrible

Mentre l' esperit de la majoria dels homens gosa en contemplar, en lo mon tropical, tota la magnificència de la vida, perque en ell hi descobreix arbres agegantats y animals assombrosos; mentre admira, sense saber perquè, l' acció de las forças que se li presentan ab més abultadas apariencies, y desdenya, també sense dàrsen comte, l' acció de las que obran dintre sa esfera ignorada per la superficialitat intelectual; mentre á través de las tradicions dels pobles, expressió de las veritables tendencias, descobreix l' admisió fácil d' intervencions de potències sobrenaturals en la formació de tota mena de fenòmens de la naturalesa y de la vida social, que l' imposan; l' esperit del filosof se complau serenament en poder descobrir la major senzillesa en los efectes naturals, l' unitat de las lleys entremix d' aqueixa pluralitat y diversitat d' apariencies. Es que la majoria dels homens, aconsellada per sa ignorància ó per son interès personal, judica sempre per lo que distingeix ab sa vista ó voldria ab sa voluntat; encomanant á l' intervenció divina lo que s' amaga á las débils mirades ó convé á las particulars miras, constituint d' aquesta manera l' ignorància ó la mala fe un mon estrany y misteriós ab los mateixos fenòmens que forman part integrant de la naturalesa real, que, en sa ceguedat ó malícia desprecia, fent obrar dintre aqueix centre especial l' activitat maravillosa de bons y mals esperits, que s' converteixen més tart en principis d' electricitat, gravetat, gravitació, afinitat, etc., que representan son paper en la escena de la ciència ab materials vestiduras com de telégrafo, màquines de vapor, telescopi, termòmetre y tantas altres demonstracions de l' aplicació dels expressats naturals principis.

Los fills de la montanya s' envaneixen d' haber tingut ocasió de veure un gran safreix; los qu' han admirat un estany ja l' judican com una cosa assombrosa, y 'ls qu' han vist la mar ja no troban paràulas pera explicar sa grandesa ni la admiració que 'ls hi causá; y no obstant ¿qué compon lo tros de mar que pot abarcar la mirada del embadalit foraster, estrany á sa vista, comparat ab l' extensió del immens espai ahont l' astrónomo hi distingeix una infinitat de mons capassos cada un d' admirar, de cautivar á l' esperit més atrerit? Y ¿de qué prové? Tot prové del desconeixement de las relacions y accions propias de ca-

que, en Fransa, ha anomenat el comunisme. Encara que l' petróleo cremés tota Espanya entera y á tota la missaga llatina no deixariam pas de creure ab la marxa del progrés: al contrari, estém intimament convensuts de que se n' encarregarian, pot ser, uns Bárbaros del Nort, pot ser, las rassas eslaves, ja que Wronski ha dit que aqueixas rassas vindrian á renovar el pensament d' Europa. A l' Humanitat no la constitueix exclusivament un poble com el d' Espanya ni una nissaga com la llatina, b' prou que n' hi hauria d' altres que s' encarregarian d'adir la herència que deixessen. Perque Assia ja s' ha estacionat, perque Grecia ja no es l' escola de la filosofia, perque Roma no es ja l' centre de la legislació ¿estem autorisats pera negar que l' Humanitat marxa cap en devant? Perque cau un edifici ja no 's pot sostener la vila? Aixo ray: si no hi ha remey, l' endemà se'n comensan d' altres encara més bonichs y adequats á las necessitats dels habitants.

da sèr; devant l' immensitat del oceá 's desprecia l' acció de la cohesió en una gota d' aigua; devant la tempestat se desprecia l' acció del vapor qu' en la lleugera boira s' enclou: devant las illas pels pòlipos é infusoris construidas se desprecia la acció d' estos mateixos sàrs; y aixis se desprecian una infinitat de causas que, á no existir, sens dupte deixarian d' admirarnos las obras que de tal manera nos imposan y 's transformaria completament l' Univers.

Lo que procedeix, donchs, es examinar las relacions dels sàrs, analisar sas veritables forças, y alas horas ab la convicció més profunda, celebrarém l' importancia de las accions que se 'ns presentan amagadas en las més senzillas apariencias, sense rebaixar las jamay, devant de las obras més colossals; perque reconeixerém clarament que tot está enllassat d' una manera tant intima y necessaria que no podria existir l' una sense l' auxili de l' altre; perque reconeixerém que, en la existencia, tot deu exercir sa respectiva acció y que, per lo tant, tot guarda la mateixa importancia.

Aixis com lo galvanisme no es més que una forma encuberta de l' electricitat, jab qu'inta admiració y satisfacció un dia, al contemplar l' alegria prop del dol, el soroll prop del silenci, la debilitat prop d' una exhuberancia de vida, l' intervenció de lo més despreciat en la formació de lo més admirable, l' eterna destrucció de las existencias, el principi maravellós d' armonia que 's despren de la varietat inmensa de fenòmens que 'ns ofereix la realitat, com resplendent diamant que 's despren de despreciats carbons, s' haurá de confessar que totes las manifestacions de la vida, tots los moviments qu' enclou la continua eterna transformació dels sàrs, obeheixen á un sol principi, á la llei, pot ser, de gravetat! Separem lo que, á primera vista, 'ns sembla més oposat ó inútil, y restarem assombrats habent de reconeixer qu' esta separació atrevida ha produït lo més trascendental desequilibri.

Trayém del costat dels héroes de la guerra, que, segons sembla destrueix; trayém del costat d' aqueixos héroes que requereixen moniments de cadàvres ab lletres de sanch y una atmòsfera fúnebre de ruinas, trayémlos hi los héroes de la ciència, que, segons sembla, forma y de fixo, mentres la memoria dels capitans qu' arriva are hasta nosaltres cuberta de resplandenta gloria, arrivaria cuberta de reprobació é ignominia; 'ls científichs, estos sacerdots de la creació, estos apòstols del progrés, se trobarian sense elements pera combinar, sense materials pera construir y sense terreno pera cultivar. La ciència, en sas aplicacions, sembla l' espasa de Aquiles que curaba las mateixas feridas que causava. Per qó s' especulan nous invents y descobriments á mida que las forças d' un poble van gastantse pera suplir sa disminució; per qó vènen pobles verges quan la corrupció ó altres causes debilitan altres pobles, pera suplir sa carencia d' activitat; per qó senten novas necessitats y novas aspiracions segons las relacions que influen en son desarollo; per qó quan la guerra, per una part està destruït crudelment las forças d' un país,

d' entre mitx d' aqueixa mateixa destrucció, brollan gèrmens inesplicables que procuran substituirles; per qó com diu Oton Ulle, la mateixa mà que degué firmar tantas sentencias de mort decretadas per la Junta de Salut pública francesa fou la que escrigué aquella célebre geometria del espay y la metafísica del càcul infinitissimal.

¡La destrucció y la formació: la mort y la vida; tot està unit intimament, tot està enllassat d' una manera necessaria! Las tombas enllassan el mon dels morts ab el mon dels vius; el recor enllassa l' passat ab el present; los somnis enllassan la llum ab las tenebras; l' atracció ho enllasa tot, produint l' armonia més complerta y admirable, á quina comprensió tendeix la filosofia, eixa catacomba intelectual en la què prop de la morada dels morts, dels fets hi ha la morada dels vius, de las hipòtessis, los vius pera morir com á màrtirs, y 'ls morts pera donar vida á una idea regeneradora, á una idea capassa d' imprimir á las societats la direcció que exigeixen las relacions y las circumstancies que constitueixen sa manera especial de ser. ¡Lo aparentment insignificant y lo més admirable; lo més ignorat y lo més palpable, tot està unit intimament, tot està enllassat d' una manera encantadora! ¿Per qué la llàntia de l' església de Pisa guarda relació ab l' issocronisme d' En Galileo? ¿Per qué l' acció d' un bany d' aigua guarda relació ab el principi de N' Arquimedes? ¿Per qué la caiguda d' una fruya guarda relació ab las lleys de gravetat d' En Newton? ¿Per qué una pedra de Munich guarda relació ab la litografia d' En Seneffeder? ¿Per qué la guspira elèctrica guarda relació ab las ideas sobre'l llamp d' En Wall, Grey, y 'l que, de simple treballador, gràcies á son treball, ciència y virtut, arribá á president dels Estats de Pensilvania, l' celebre Franklin? ¿Per qué l' extremitud dels nervis d' un animal com la granota guarda relació ab el descobriment de l' electricitat? ¿Per qué la vista d' una simple bomba hidràulica guarda relació ab el baròmetre d' En Torricelli? ¿Per qué? ¡Ah! Per que'l mon es l' armonia; l' armonia que 'ns proporciona 'ls elements necessaris pera fèrnos comprender que las forças més insignificants y més colossals y més reconegudas se relacionan estretament encara que, ab l' atreviment digne de l' ignorància ó de la mala fé, pretenguem negar sas relacions, á la manera de sòrts que neguen las armonias perque no hi senten, á la manera de cegos que neguen los colors perque no hi vegen, per més que 'ls ulls del sòrt, al contemplar el moviment armònic de tots los sàrs que 'l rodejan y al roconeixer la necessitat de sas diferentas expressions, hajen de confessar l' existencia dels sonidos; per més que 'ls oïdos del cego, el escoltar las armonias que constitueixen la varietat d' accents que 'l voltejan y al palpar la varietat d' objectes que troba per tot arreu, hagen de confessar l' existencia dels colors pera distingir tanta varietat y formarse una petita idea de sa unitat maravillosa.

Dada aquesta universal armonia, dintre la qual, al mateix temps que tot se transforma continuament, tot guarda son necessari equilibri prodigiós, cap institució, cap sistema podrán ser representats ab per-

fecta fidelitat excepte l' institució y l' sistema que funda sa rahó de ser en l' exacte coneixement de la naturalesa de totes las parts, ab l' objecte de proporcionals hi una perfecta representació en lo concert de la vida; sistema que progressarà en relació directa ab el progrés dels coneixemens reals y positius dels fenòmenos que constitueixen la realitat: perque l' moviment constant, el principi de vida, la forsa armoniosa de la naturalesa,—enclosa pels uns en el poder de Deu, pels altres en el poder de la materia, pels altres en l' intervenció mútua y necessaria de aqueixos dos agents,—transforma continua y progressivament tots los sèrs, sostenint, ab tals transformacions, l' armonia de las existencies. Totas las institucions, sian filosòficas, sian religiosas, sian civils, com totes las ideas abstractas, com tots los moviments, se modifiquen, al aplicarse, segons la naturalesa de forses ab que necessariament deuen obrar, ¿quin es lo sèr que pot considerar-se independent de tal manera que puga viure y desarrollar-se completament aislat de las relacions que l' lligan ab eix concert admirable de la vida universal, ab el moviment etern de las existencies? ¿Quina llavor pot fer cas omis del aire, del terreno, de l' aigua, y de cap dels elements—quina influencia, sens dupte, ignorém—que s' acumulan pera introduir en ellas sas precisa transformacions? Quánt menos, donchs, podrà mantenir-se aislada una acció qualsevulla, qu' es la llavor d' altres accions, la causa d' altres causas! (1) Ni entre las creencias del Assia, —eix bressol en que s' adormiren los antichs errors —descobrim una existencia, lligada ab l' humana naturalesa, que sia capassa de reproduir-se aisladament. Aixis com los Indas se forsaren hermafrodita á sa potència creadora causa del Lingam, si s' imaginaren verge á Derak ja li tenian preparat també un Vischnú, una de las tres potencias nascudas del Lingam. El mateix Cristianisme no gosa caure en semblant absurd, y encarrega á l' Esperit Sant eix Vischnú modern, un interessant y necessari paper en l' escena grandiosa del misteri de la concepció d' una virginitat. Si existeix, que no 'ns en sabém dar compte, alguna forsa completament aislada de la nostra naturalesa (2) ¿per quina rahó debém abandonar lo posi-

tiu, lo influent en ella, pera divagar sense cap nort, en busca de tal forsa, sabent que, per çó mateix de guardar un complert aislament, en rès pot influir en lo nostre desarollo? Si, convenint ab l' inutilitat de semblants esforços nos concretém á lo que guarda relació ab l' humana naturalesa, ¿per quina rahó no exigir á tot que vage transformantse á mida qu' aqueixa naturalesa 's transforma (a).

¡Ah! contemplém las manifestacions de las ideas á través del etern desarollo (1) de l' Humanitat; contemplém de la manera com se transforman al passar pels gresols de las Pagodas, de las Piràmides, de las Sinagogas, de las Bassilicas, de las Catedrals, de las Capellas, de la Reforma, de las Universitats y de las Academias; analisém, ab serena conciencia, las lleys que en sa marxa segueixen, desde l' Assia ab Confuci y Laot-seu fins l' Europa del sige XIX ab l' escola racionalista, passant per la Grecia ab las escolas Jònica, Pessimista, Elea, Cirenaica, Estoica, Cinica, Escéptica, Platònica, Eclèctica, y per la Roma, eix camp de totes las doctrinas antigues—ab las escolas del dret, el sensualisme y la doctrina cristiana; fixém nostra atenció en la diversitat d' influencias que, ab sa

pugna á la idea d' un Deu esperit etern y anterior á la creació.

(a) Considerém oportú apuntar una idea preciosa que sorti dels llavis d' un digne y erudit sacerdot, tot parlant de la desplorable situació en que, per alguns, se troba la desgraciada rassà judaica—Jo crech, deya, que aixis com vinguè Cristo vindrà un dia un altre Redemptor, y alashoras del mateix modo que las doctrinas hebraicas, quedantse dintre las creencias del antich testament, se separaren del Cristianisme, l' Catolicisme quedantse dintre l' Cristianisme, se separarà de las creencias novas, constituintse, ab això, la veritat de reformas necessaries pera que puga aplicarse l' essència de una idea y d' una institució en tots los pobles de diferente naturalesa.—Sian fundats ó nó, l' cas es que semblants principis son los únichs capassos de ser aplicats en la Humanitat composta en tants pobles de naturalesa diferente.

(1) Greyém eterna á l' essència, no á la forma y á n' aquella essència la greyém transformació d' un gérmen que uns l' anomenen Deu y altres potència creadora etc. La forma no es res més que la manifestació de la transformació. ¿Qué vol dir l' Iglesia catòlica quan nos assegura que, en lo judici final, l' sossos també ressucitarán: crech abla resurrecció de la carn? ¿Qué vol dir aquella sentencia del dimecres de cendra «ets poch y en poch te convertirás»? qué se 'n ferá de la pols? Quan magnifich no es això de dirli semblant expressió á l' home si comvé rebaixarlo, y batejarlo com á fill de Deu, que guarda un tros de son esperit si comvé ensalsarlo! L' home, que creyam era l' conjunt que constitueix l' unió de lo que se 'n diu cos y ànima, se veu representat sovint per una escola per la sola materia y sovint pel sol esperit. Y nó ab la materia del materialista que li atribueix també l' acció del esperit dels espiritualistes sinó ab la materia dels espiritualistas que es molt més imperfecta que la dels materialistes. Al Sr. Durwart tot declarantse catòlic li repugna un principi que despren del nostre aludit article sobre la demostració de l' existència del Renajiment, sense endonàrsen que precisament es un principi admés pel Catolicisme. Diu que si l' Humanitat es eterna no ha pogut tenir comensament y, al refutarnos, no té en compte que la doctrina catòlica patrocinia l' idea de l' eternitat de l' esperit humà y l' eternitat dels àngels y l' eternitat dels esperits rebelats, castigats ab la caiguda á l' infern, y no obstant aqueixos esperits tenen principi perque son creats per Deu (Nº. 3, pág. 30, columna 1.ª de la R.)

atmòsfera especial, refractan l' idea de la perfecció⁽¹⁾; examiném ab imparcial y cabal criteri la varietat de doctrinas que avuy dia ensopeguém més comunament en nostre camí; y de fixo, al reflexionar que Vico somet los aconteixements á las lleys del pensament humà, que Montesquieu atribueix las institucions dels pobles á la influencia dels elements de sa naturalesa; que Leibnitz busca l' historia en las llenguas; que Kant modifica la rahó pura y abstracta ab l' idea del home práctich; que Turgot vislumbra l' progrés de l' Humanitat considerada com un sèr únic, progrés que Condorcet califica d' indefinit; que Herder somet á l' home á l' influencia de la naturalesa exterior; que Hegel descobreix en las societats principis en lluita continua, á quina armonia tendeix el progrés; que Michelet, segunt à Ichelling, reconeix en lo mon una eterna batalla entre la llibertat y la fatalitat; que Daumer se forja una religió única absoluta ab la suma de totes las religions, revelacions successivas de la rahó humana; que Proudhon demostra que la propietat, en son principi, es el robo; que 'ls Sansimoniens pretenen que tot tendeix á la unitat y á una associació complerta, en la que cada qual tinga assignada sa acció segons sa capacitat y sa recompensa segons sa acció; que Ballange assegura que l' mon es un centre expiatori, ahont se desarrolla l' dogma de la caiguda y la rehabilitació; que Baader afirma que l' home segueix el pensament de la Providència sense perturbar l' armonia universal; y reconeixeré que tots aqueixos principis, á primera vista contradictoris, no sent altra cosa que expressions exactas d' aisladas manifestacions de l' Humanitat, obran ab trascendental acció sobre l' conjunt magnífich de sentiments é ideas de la vida humana, y que tots, valentnos de la célebre frasse del gran deixeble de Descartes, *son veritables en lo que afirman*: reconeixeré que, pera constituir aqueixa prodigiosa y sorprendent armonia universal, aqueixa armonia que la varietat tota de fenòmens reals nos presentan, deixantnos extasiats el cor y admirada l' intel·ligència, es necessaria sa estreta armoniosa unió, com es necessaria la sombra á la llum, el descans á las forsas, la tempestat á la puresa de l' atmòsfera, com son necessarias las rui-
nas á la formació; y 'ns convenceré de que, si hi hár principis eterns é inmutables gravats, per la revelació ó per la naturalesa, en la conciencia humana, hi

(1) Casi 'ns veurém obligats á creure que es lo Sr. Durwart qui fa us de claca y algaravia al refutar arguments. «Acas no es lo mateix dir que la perfecció entre 'ls homens, la perfecció relativa estriba en lo major grau d' equilibri entre sus necessitats y sus medias d' existència material moral ó intel·lectual, com diem nosaltres, y dir que està en la major suma de bens positius y en la major resta de mals de que 's capasse l' Humanitat, com diu ell? (Renaxensa, pag. 31, col. 1). Creu lo senyor Durward que l' salvatge es més desgraciat que l' civilisat? No saltres creyem que dada la naturalesa del salvatge en sus aspiracions, se l' faria més infelis si se li obligués á pendre part en aquesta suma de bens positius que 'ls civilisats goisan, segurs de què serian las espines de sa corona. Això seria fer menjar á un desganat, y en tals cassos avants de tot deu reformar-se l' ventrell be ho demostraran prou los missionistes.

son gravats, com diu un notable autor, ab perfecta delicada tinta simpàtica que 's va manifestant segons el calor que las societats senten ó la llum que 'ls objectes exteriors irradian.

F. DE LAMARK.

LO PENITENT Y EL DIABLE.

FAULA.

Solia dirme l' àvia,
y es cert, que'l diable te molt bona llàbia,
y ab sa astuta *palica*
trastorna á tot lo mon y l' embolica.
Bona prova ens en dona l' primer pare
que hi va caure de fluix; y d' alló encara
n' anèm tots geperuts;
al cas aném sens ferhi mes embuts.

Un penitent hi havia
que 's dava dexuplina cada dia,
y portava una vida tant estreta
que per un regular no mes vivia
de l' aigua de la font y una llesqueta
de pa, que una velleta
li duya cada jorn al trench de l' alba
en paga d' una *Salve*
que l' penitent resava per la pobra
que li feya ab s' almoyna tant bona obra.
Y axis entre dejuni y dexuplina
al cel lo sant varò be s' encamina.
Lo diable que axó veyá
podeu comptar si 'n treya
de foch per sos caxals. Una vetllada
molt freda, que era al cor de l' ivernada,
pensá l' estrafalari
que era cas de temptál; resol l' anarhi
per veure si 'n podria traure estella,
y l' gran traydor que fa? 's vesteix de vella:
agafa una crosseta
y pren de pa moresch una llesqueta
y fent com qui coxeja (quina manya!)
del penitent arriba á la cabanya.
—«No estranyéu ma vinguda
—li digué tremolant, -compadescuda
de vos, car amich meu,
que en pendre mes almoynes mercé 'm feu,
he pensat que seria
agradable al Senyor, si aquí venia
pera dirvos que atesa
del temps la gran cruesa,
les altres penitencies amivsesseu
y á viure en lo poblat ab mi vinguesseu —
y axis ab ayre humil
li feu altres rahons per eix estil.
Y mentres esperava la resposta,
lo penitent s' hi acosta
y posantli la ma sobre l' esquena
li digué tot rient — «Ah pobra nena,
coneç que sou novella del ofici;
no 't dongues mes desfici
y no gastes saliva, mala púa,
que t' has mal disfregat; se 't veu la cuia.» —

y axis en efecte era
que, un pamet n' hi sortia pel darrera,
y al temps de dir *Jesus*
fugí 'l pobre diable tot confus.

*Quan vinga algun traidor á aconsellarte
recordat de que 'l mal sempre traspué;
y axis perqué may puguen enganyarte
observa si als consells los hi surt cua*

JAUME COLLELL.

Vich, Febrer de 1872.

ESTUDIS GEOGRAFICHS SOBRE 'L BISBAT DE GERONA

DURANT LA ETAT MITJANA.

NOMENCLÀTOR.

COMTAT DE GERONA.

ADRI.

AYGUAVIVA. *Aquaviva*, segle XIV; (*España Sagrada*, 44, núm. VII).

AMER. *Villa de Ameria*. Lo monastir de Benedictins que ella posseïa, per lo ménos era coetá del emperador Lluís lo Piadós de Fransa; (*Villanueva XIV*, pl. 217). La vall y 'l riu també s' anomenavan de Ameria.

ANGLÉS. *Anglesia*, segl. IX; (*Villanueva XIV*, 221). *Valle de Angles*, segl. XI; (*España Sagr. 44*, XXVIII).

ARBUCIAS. *Arbuciae*, segl. IX; (*Marca Hisp. LIV*).

ARENYS DE MAR.—Las escripturas de la etat mitjana que he tingut ocasió de consultar no memoran esta moderna població, que segurament seria llavors un vehinat dependent de la inmediata vila de Arenys de Munt.

ARENYS DE MUNT.—Ecclesia Sancti Martini de *Arenariis*, in loco *Ariæ*, segl. XII; (*Villanueva XVII*, ap. LII).

BAGUR. De esta població no n' he trovat esment en las obras de consulta de que he pogut disposar; no obstant continuo ab gust algunas notícies á ella referents, que dech á la amabilitat del il·lustrat catalanista Sr. Pella. «Los primers documents de Bagur, que son del segle XI, y los demés de la etat mitjana, posan *Begur* ó *be Begurio*, llatinat, fins al segle XVI, en que comensá á corrompre's lo llenuguatje y á escriure's *Bagur*. En lo sigele onze Bagur fou governat per diferents senyors feudals; després passá en poder directe dels matusos comtes de Barcelona, que 'l tornaren á donar en feu; l' any 1309 passá á la casa de Cruilles, y desde llavors en avant formaren

la baronia de Cruilles-Bagur, Peratallada, Cruilles, Palau, Canapost, St. Cebriá, etc. En los mes antichs mapas se parla del cap d' *Aygua freda*, *Cap de Bagur*, y també en alguna crònica.»

BELL-LLOCHE. Iglesia de Santa Maria de *Pulcro loco de Villa romano*, segl. XIII; (*Villanueva, XIII*, núm. LV).

BESCANÓ.

BIERT. Iglesia de Santa Maria de *Bierzo*, segl. X; (*Marca Hisp. núm. CVIII*). *Biert*, segl. XI, (*Marca Hisp. CLXXIV*). Dedicació de exa iglesia, any 1126; (*Villan. XIII*, núm. XXXII).

BLÁNES. Iglesia de Santa Maria de *Blandas*, segl. X; (*Marca Hisp. ap. CXVII*).

BOADA (ST. FELIU DE). Parroquia de St. Feliu de *Buada*, segl. XI, (*Marca Hisp. ap. CLXXIV y CCCXV*).

BOADA (ST. JULIÀ DE). *Ecclesia Sancti Juliani*, situada al E. de Vulpellach; (*Villan. XIII*, número VIII).

BORDILS. *Burdulis*, segl. X; (*Marca Hisp. número CXL*).

BREDA (ST. SALVADOR DE). *Coenobium Villa, Vallis de Breda*, segl. XI. Lo monastir fundat en 1038. (*Villanueva, XIV*, 200).

BRUNYOLA.

BURGONYÀ. *Bucguniano* (f. *Burguniano*), segl. X; (*Marc. Hisp. XCIII*), *Borgoniano*, segl. XI; (*Id. CLXXIV*).

BUXALLEU. Parroquia de St. Feliu de *Borseleu*, segle XI; (*Marca Hisp. CLXXXV*).

CALDAS DE MALAVELLA. Ecclesia Sancti Martini de *Calidas*, segl. XI; (*España Sagr. 43*, ap. XXV).

Calidas, (*Marca Hisp., ap. CLXXIII*).

CALELLA. Mansum de *Calela*, segl. XI; (*Villan. XIII*, ap. XXIX). Per molt temps formà part de la vehina parroquia de Pineda.

CALONGE. Iglesia de St. Marti de *Colonico*, segl. XI; (*España Sagr. 43*, XXVIII). *Colonico*, (*Marca Hisp. ap. CVIII y CLXXXIII*).

CAMÓS (ST. VICENS DE). *Camos*, segl. XI; (*España Sagr. 43*, XXVIII). Ecclesia Sti. Vincentii de *Camonibus*, (*Graduari*, registre de Aniversaris).

CAMÓS (SANTA MARÍA DE). Parroquia de Santa María de *Camónibus*. Est poble com l' anterior prengueren lo nom de Camós (Camónibus) per anomenarse axis la muntanya en que s' trovan.

CAMPDORÁ. *Candoran*, segl. XI; (*Marca Hispanica CLXXXIII*).

CAMPLLONCH. *Campolongo*, segl. X; (*España Sagr. 44*, ap. XVI). (*Marca Hisp. ap. LXIX*).

CANAPOST (VEHINAT DE PERATALLADA). Parrochia de *Canapost*, segl. XI.

- GANET DE ADRI. *Caneto*, segl. XI; (*Marca Hisp.* ap. CLXXIV).
- CANET DE MAR.
- CARTELLÁ. *Cartiliano*.
- CASSÁ DE LA SELVA. Iglesia de St. Martí de Cacano (f. Caçano) segl. XI; (*Marca Hisp.* CLXXXII). *Catiano* segl. XII; (*Villanueva XIII*, apartat XLIII).
- CASSÁ DE PELRAS. *Catiano sive Peruls*; (*Marca Hisp.* CCCXL).
- CASTANYET. *Castanet*, segl. XI; (*Marca Hispanica* CLXXXII).
- CASTELL DE ARO. Probablement donà origen á est poble 'l Castell de Benedormiens, situat en al vehina parroquia de Santa Cristina de Aro, de qual terme formaria part en son principi. Vejes' Santa Cristina de Aro.
- CASTELLAR DE LA SELVA.
- CLADELLS (ST. MIQUEL DE).
- CELRÁ. *Celerano*, segl. X; (*España Sagr.* 43, XVI; *Marca Hisp.* LXIX). *Celiano*, *Celrano*, segle XI; (*Marca Hisp.* CLXV y CLXXIV). Iglesia de St. Feliu de Cilvano; (*Villan.* XIII, pl. 114).
- CERCADA (ST. PERE DE). *Locus Sancti Petri de Cercada*. En ell se fundá una canonja agustiniana en 1136. (*Villan.* XIV, ap. XVIII).
- CERVIÀ. Parr. Sti. Genessi de Cerviano. Monast. Sti. Michaëlis cervianensis, fundat en 1053; (*Marca Hisp.* CCXXXVIII).
- COGOLLS. Iglesia de St. Cristófol de Coccollis, segle XII; (*Villanueva*, XIV, pl. 228).
- COLLTORT (ST. ISCLE DE). Poble situat en lo límit que separava los comtats de Gerona y Besalú. *Castellum de Collotorto*, Parroquia de Sant Iscle de Collotorto, segl. XI; (*Marca Hisp.* CXCI).
- CORNELLÀ. Parr. de Corneliano; (*España Sagr.* 44, ap. VIII).
- CORSÀ. *Corciano*, avans del segle XIII.
- CORTS (ST. JULIÀ DE). Ecclesia Sti. Juliani de Curtibus, segl. XI; (*Marca Hisp.* CLXXIV).
- CRUILLES. Iglesia de Santa Eularia de Cruilles, dedicada en 1062; y subjectada en 1144 al Prior de St Miquel de Cruilles; (*Villanueva*, XIV, pl. 153).
- CRUILLES (ST. MIQUEL DE). Priorat de Benedictins anterior al segle XI, (*Villanueva*, plana 153).
- DOMENY. *Villare Dominico*, segl. X; (*España Sagr.* 43, ap. XV). *Vicinatus de Domeny*, parr. de *Parietes Ruffini*, segl. XVI, (Arxiu particular de casa Frigola de Mata). *Domeny*, segl. XIV; *Parietis Ruffini*, segl. IX; (*Marca Hispanica*, ap. IX, LIV y altres. *Villan.* XIII, ap. V). *Castellum fractum* cum villa que appellantur *Parietes Ruffini*. (*España Sagr.* 43, VIII).
- ESTANYOL. *Villa stagno... Villa stagnolo*, segl. X; (*Marca Hisp.* ap. LXIX).
- FANALS. *Fenalis, Fanales*; parr. Stae. Mariæ de *Fanales*, segl. X; (*Marca Hisp.* CVIII, CLXXIII, CCXXIII y CCCCXL).
- FALLINAS. *Fullonicas* (?)
- FINESTRAS (ST. ANIOL DE).
- FENESTRAS (SANTA MARIA DE)... *Monasterium de Castro Fenestrarum*, segl. X; (*Marca Hisp.* ap. LXXXIV).
- FITOR. Fitori.
- FLASSÀ. *Flassano*, segl. XI; (*Marca Hisp.* CLIV).
- FOGÀS.
- FORNELLS. *Fornels*, segl. X; (*Marca Hisp.* LXIX), *Furnels* (Id. CLXXXII).
- FONTETA. *Fonte Edeta* (?) *Fontadeta*, segl. X; (*Espana Sagr.*, 43, ap. XXVII). Vejas' La Bisbal.
- FRANCIACH.
- GASSERANS.
- GERONA. *Sedes, Pagus, Comitatus Jerundensis*, segle X; (*Villan.* XIII. ap. VIII). *Gerundensis*, *Geronnensis*, segle IX; (Id. ap. V. y X). *Civitas Gerundæ, Jerundæ, Jherundæ*; (Id. ap. VI y XIII).
- GINESTAR.
- GRANOLLERS DE ROCACORBA. *Granollers*, segle XI; (*Marca Hisp.* CLXXIV).
- GRIONS.
- GUIALBES (ST. ESTEVA DE). Parroquia de Sant Esteva de *Ecclesiis albis*. En Olivas, sufragánea de esta parroquia, se fundá una canonja agustiniana en 1197; (*Villan.* XIII ap. XLVIII).
- GUIXOLS. Monasterium Sti. Felicis de *Jecsalis*, any 968; (*Marca Hisp.* ap. CVIII.) Domus Sti. Felicis *Guixalensis*, (Id. CLXXIII). *Gissalis*; (*Villan.* XV, pl. 1.) Est autor fixá l' origen de aquesta important vila á mitxant segle XII, y 'l del monastir al entorn del any 785, en temps de Càrlos Magne; quals tropas, diu, rendiren lo castell *Alabrich*, dins cuales murredas s' establiren los cenobitas de St. Benet.
- JOANET. *Johannetum*, segle IX; (*Marca Hisp.* ap. LIV).
- HOSTALRICH.
- JUYÀ. *Castrum de Jullano*, segle XI; (*Villan.* XIII, ap. XXX.)
- LA BARROGA.
- LA BISBAL. Villa Sanctæ Mariæ que dicitur *Fontanedus*, cum caslania et villa *Fonsedicta*; (*Espana Sagr.* 43, ap. XVI; *Marca Hisp.* LXIX), segle X. Ecclesia Sanctæ Mariæ quam dicunt *Episcopalem*, cum ipso alaude vel fiscus quem dicunt *Fontanetus* et *Fonte-Edeta*, et Apiliares, et Ventinaco, et muro et murello de Palatiolo et ipsam fontem, segle XI; (*Espana Sagr.* 43,

- XXV; *Marca Hisp.* LIV y CL). Parochia Santæ Mariae *episcopalis*, segle XI, (*Marca Hisp.* CLXXXII, *Villan.* XIII, 139). Villa *Fon tanedus*; *Fontanet*, alias Santa Maria, segle X; (*Villan.* XIII, ap. VIII, X y V y pl. 46.)
- LA ESPARRA. Ecclesia Sancti Martini de Sparra, segle XI. (*Villan.* XIII, pl. 145.)
- LA MOTA.
- LA PERA. *Villa Pera* segle XI; (*España Sagr.* 43, XXVIII.)
Alodio de *Pera*, segle X; (*Marca Hispánica*, XXXI y CLXXXII).
- LAS ANSÍAS.
- LAS PLANAS. *Planeis*.
- LAS SERRAS.
- LLADÓ (ST. CEBRIÁ DE). Ecclesia Sancti Cipriani (de Ledono (?)).
- LLAGOSTERA. *Lagostera* segle X; *Lagustaria* segle XI; *Locustaria*, segl. X, (*Marca Hisp.* ap. CXLI, CLXXXIII y CCCCXL).
- LLAMBILLAS.
- LLÉMANA (ST. ESTEVA DE). *Vallis Lemana*, segle X; (*España Sagr.* 43, XVI).
- LLÉMANA (ST. MARTÍ DE). Ecclesia Sancti Martini de Lemana; (*España Sagr.* 43, XXVIII; *Marca Hisp.* CLXXXII).
- LLOFRIU. *Iofredi de Boada*, segl. XII; (*Marca Hisp.* CCCCXL).
- LLOR (ST. JULIÁ DEL). *Lauro*, segl. X; (*Marca Hispanica* CXLI). Ecclesia Sancti Juliani Loret, segl. XII.
- LLORÁ. *Lorano*, segl. XII; (*Villan.* XIII, ap. XL).
- LLORET DE MAR. *Castrum de Laureto*; iglesia de St. Juan de Lloret, dedicada en 1079; (*Villa-nueva XIII*, ap. XXVIII).
- MADREMANYA. Matremagna, segl. XIII; (*Gradua ri*, 1.)
- MALGRAT. *Vilanova de Palafolls*; (escripturas pri vadas).
- MARTORELL DE LA SELVA.
- MASSANAS. *Mazanes*, segl. XI; (*Marca Hispanica*, CLXXIV).
- MASSANET DE LA SELVA. *Maçaneto*; *Mazanet*, segle XI; (*Marca Hisp.* CLXXIV).
- MEDINYÁ. *Mediniano*, segl. XI; (*Marca Hispánica*, CLXXIV.)
- MOLLET. *Villa Molleto*, segl. IX; (*Marca Hisp.* ap. IX y LIV)
- MONELLS. *Mulnells*, segl. X. Ecclesia Sti. Genessii de Monels, segl. XI; (*España Sagr.* 43, XVI y XXVIII); (*Marca Hisp.* LXIX).
- MONTBÓ.
- MONTCALB. *Montecalvo*, segl. XI; (*Marca Hispánica*, CLXXIV).
- MUNTFULLÁ. *Fuyan* (?) segl. XI (*Marca Hispánica*, CLXXXII).
- MONTNEGRE (ST. MATEO DE). *Montenigro*, seg e X; (*Marca Hisp.* CXLI).
- MONTRAS. *Villare de Monteraso*, segl. IX, en lo terme de Foliane. Afrontada al S. en terra de Sant Feliu (de Buada) ó en *Aqua mortua*, al O. ab *Frugello*, al N. y al E. ab *Teudilane*. (*Marca Hisp.* LXVIII).
- OLIVARS. *Olivares*, segl. X; (*España Sagr.* 44, VII). *Ulivars*, segl. X; (*Marca Hisp.* CLXXXII; *Villan.* XIII ap. XX).
- ORSEVINYÁ. *Alodium de Orto Saviniani*, segl. XI, (*Villan.* XIII, XXIX).
- PALAFOLS. *Castrum de Palafols*; (*Marca Hisp.* 568). Est poble doná origen á la vila de Malgrat.
- PALAFRUGELL. *Palaz Frugello*, segl. X; *Palatio Frugello*, segl. XI; (*Marca Hisp.* CLXI y CLXXXII).
- PALAMÓS.
- PALAU SATOR.
- PALOL DE ONYAR.
- PALOL DE REBARDET. *Palatiolo*, segl. X; (*España Sagr.* 43, XVI).
- PALLAROLS (ST. FELIU DE). *Vall de Ostoles* y castell del mateix nom, segl. XI; (*Marca Hisp.* CXCI).
- PEDRET. *Petredum* segl. X; (*España Sagr.* 43, XVI).
- PERALTA. *Cella Sancti Clementis cum Petra alta*, segl. IX; (*Marca Hisp.* LIV; *Villan.* XIII, V).
- PERATALLADA. *Villa de Petra incissa*, segl. XII; (*Villan.* XIII, ap. XL).
- PINEDA (ST. MIQUEL DE).
- PINEDA. *Pineta*, *Pineda*, segl. X; (*Marca Hispánica* LXXXIII y CXLI). Ecclesia de *Pineda*, segle XI; (*Villan.* XIII, ap. XXIX).
- PÚBOL. *Pubol* segl. XI; (*Marca Hisp.* CLXXIV).
- PUJALS DELS PAGÉSOS. *Pugalz*, segl. XI; (*Marca Hisp.* CLXXIV).
- QUART. *Villa de Quartiano*, segl. IX; (*España Sagr.* 43, XVI.)
- RABOS DEL TERRI. *Radebonibus*.
- RAMIS (ST. JULIÁ DE).
- REGENCÓS.
- REMINYÓ. *Ramio*, segl. X; (*Marca Hisp.* CXLI), *Alodium de Rimaio*, segl. XI; (*Villan.* XIII, ap. XXIX.)
- RIUDELLOTS DE LA CREU. *Rio de Lutos*, segl. X; (*Marca Hisp.* CLXXIV).
- RIUDELLOTS DE LA SELVA.
- RIUDERENAS. Vejas' Santa Coloma de Farnés.
- ROCACORBA. *Rupecurva*.
- ROMANYÁ DE LA SELVA. *Romaniano*, segl. XI; Parochia Sancti Martini de Romaniano; (*Marca Hisp.* CLXXIII y CCCCXL).
- SALT. *Saltu*; Sale alte, segl. XI; (*Marca Hispanica*, CLXXXII).
- SALITJA. *Seliga* (?) (*España Sagr.* 43, XXVIII).

SANT ANDREU SALOU.	SORTS.
SANT CEBRIÁ DELS ALLS.	TAYALÁ.
SANT CEBRIÁ DE VALLALTA. Ecclesia Sancti <i>Cipriani Maritimæ</i> , segl. XI; (<i>Marca Hispanica CLXXII</i>).	TERRI (ST. ANDREU DEL). Priorat é iglesia de Sant Andreu <i>super fluvium sterria</i> , dependent del monastir de Amer. Segl. IX; (<i>Villanueva XIV</i> , 222).
SANT CLIMENT DE AMER.	TOMET. <i>Tomedo</i> , segl. XI; (<i>Marca Hisp. CLXXIV</i>).
SANT DALMAY. Parochia Sancti Dalmatii de Tornavells (?), segl. XI; (<i>España Sagrada</i> 43, XXVIII).	TORRENT. <i>Locus de Torrente</i> , segl. X; (<i>Marca Hisp. CLXXIV</i>).
SANT GREGORI.	TORRENTÍ. <i>Locus de Torrentilio</i> , segl. X; (<i>Id. id.</i>)
SANT ISCLE DE VALLALTA. Ecclesia Sancti <i>Aciscli Maritimiæ</i> , segl. XI; (<i>Marca Hisp. CLXXII</i>).	TOSSA. <i>Torsa, Portus de Tossa</i> , segl. X; (<i>Marca Hispanica</i> CLIII, CCCXIV).
SANT JUAN DE PALAMÓS. Vejas' Vilarromá.	VALLCANERA.
SANT MARTIVELL.	VALL-LLÓBREGA. <i>Valle Lubrica de Romaniano in valle Araze</i> , segl. X; (<i>Marca Hispanica</i> CVIII, CCCCXL).
SANT MEDIR.	VALLORS. <i>Villare de Vallorcí in valle Sanctae Columbae</i> ; (<i>Villan. XIII</i> , ap. XV).
SANT POL DE LA BISBAL.	VIDRERAS.
SANT POL DE MAR. Monasterium Sancti <i>Pauli Maritimæ</i> , any 968; (<i>Marca Hisp. CVIII</i>); any 822; (<i>Villan. XIII</i> , 20). <i>Sant Pol de la Maresma</i> (de Maritima, de la Marina). (<i>Id. XIX</i> , 6). Subjectat al de Lerin (Fransa) en 1068. Convertit en Cartuxa durant lo segle XIII, la qual en lo XV, se trasladá á Montalegre (Barcelona).	VILABLAREIG. Ecclesia de <i>Vila Blareis</i> , segle XI; (<i>Marca Hisp. CLXXXII</i>).
SANT SADURNÍ. Castrum Sancti <i>Saturnini</i> (?) (<i>Villanueva</i> , XIII, 160).	VILAFRESER. <i>Villafredario</i> , segl. XII; (<i>Ensaig Històrich. Banyolas</i> , ap. I). <i>Villa Frader</i> , segle XI; (<i>Marca Hisp. CLXXIV</i>).
SANTA COLOMA DE FARNÉS. <i>Sancta Columba</i> , segle X; (<i>España Sagrada</i> 43, XIV). Ecclesia <i>Sanctæ Columbae de Farineris</i> , segle XIII, avans anomenada de <i>Riu de Arenas</i> ; (<i>Villan. XIII</i> , 170). <i>Vallis Sanctæ Columbae</i> . Basselica <i>Sanctæ Columbae de Ungulis</i> destruïda pels infiels y reedificada en 950. (<i>Villan. XIII</i> , ap. XV).	VILANNA.
SANTA CRISTINA DE ARO. Ecclesia <i>Sanctæ Cristinæ vallis Aradi</i> , segl. XI; (<i>Marca Hispanica CCXXIII</i>). En aquest poble radicava l'celebre castell de <i>Benedormiens</i> , que's custodia va de nit y dia, á fi de que 'ls homes que moravan desde Calonge á St. Feliu de Guixols, se poguéssen lluirar de las invasions dels moros. A la parroquia de Santa Cristina quedá subjecte la iglesia de Santa Maria de <i>Valle Aradis</i> consagrada en 1078; (<i>Villan. XIII</i> , ap. XXVIII).	VILAROMÁ. Castrum de <i>Villarromano</i> in parochia <i>Sanctæ Eugeniae de Villarromano</i> , segl. XIII; (<i>España Sagr. 44</i> , XIX). <i>Capella de Villarromano</i> . Segl. XIII; (<i>Villan. XIII</i> , ap. LV; <i>Marca Hisp. CCCCXL</i>). Vejas' Bell-lloch.
SANTA EUGENIA.	VILOVÍ.
SANTA EUGENIA DE VILAROMÁ. Vejas' Vilarromá.	PERE ALSIUS.
SANTA LLOGAYA DEL TERRI.	
SANTAMANS. Parochia <i>Sancti Amantii</i> , segl. XI; (<i>Marca Hisp. CLXXXII</i>).	
SANTA PELAYA.	
SARRIÁ. <i>Sarriano</i> .	
SELLERA DE ANGLÉS. (<i>Cellarium de Anglesis</i>) (?).	
SILS.	
SOLIUS. <i>Olius</i> (?) segl. X; (<i>Marca Hisp. CXLI</i>). <i>Solius</i> , segl. XI; (<i>Villan. XV</i> , pl. 18).	

LA VERGE DE PEDRA MARBRE.

¡Quina cambra mes jolia!
Un llit molt bonich hi havia
sota d' un blanch pabelló
y en un dosser per capella,
feta de marbre una bella
Puríssima Concepció.

Servia aquella cambreta
de niu á ana donzelleta
que órfana á pochs anys restá,
á qui sa mare amorosa
d' aymar la Verge piadosa
desde xica l' ensenyá.

La nina est amor guardava:
davant la Verge cremava
una llàntia nit y jorn,
y á sos peus toyas polidas
tenia de flors cullidas
per los marges del entorn.

Cada dia agenollada
per la seva mare aymada
l' orfaneta orava un xich
davant de la Verge pia;
à voltas també solia
dirli ab accent d' amor rich;

«Ay ay! ¿Perque sempre alsadas
porteu las mans plegadas?
Si jo hagués un infantet,
ben bonich lo vestiria,
al bras vos lo posaria,
y tindriaus Jesuset.»

L' imatge llavors migreya....
(¡Benhaurat qui creu!) Quan jeya
en son llit, veyá l' hermó
àngel sant que la guardava,
y ella en sas alas posava
son cap com l' or si tant ros.

¡Mes ay! Un dia va vindre
que l' cor la nina va tindre
en altra amor inflamat,
y en negra nit tenebrosa
per la finestra l' hermosa
deixá entrar l' enamorat.

Llarg estona conversaren
de coses de amor parlaren,
y ell li va pintar tan bé
la dolçesa d' aquets llassos,
qu' ella ben prompte en sos brassos
brusanta d' amor caygúe:

En sa follia mateixa
qu' ell li fassa un pató deixa....
La sagrada imatge al punt
lo dosser desamparava,
per la finestra passava,
y fugia amunt, amunt.

L' espay de claror s' omplia,
lo jove esglayat fugia
com hu que ha comés un crim,
la nina com morta queya,
y pujar l' imatge s' veia
d' un núvol posada al cim.

Ara la pobreta mira
vuyt lo dosser y sospira
sens jamay trobar conhort,
y exclama fent recordansa
de sos dias de gaubansa:
«Ay, Déu meu, m' hagueseu mort!»

May mes havist la donzella
del àngel la cara bella
en lo capsal del seu llit;
mes no li manca sa guarda,
que ab los ulls baixos l' esguarda
y ab lo semblant afilit.

ANTONI CARETA Y VIDAL.

Novembre de 1867.

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS DE BARCELONA.

LLISTA DE LAS COMPOSICIONS REBUDAS EN LA SECRETARIA D' EIX CONSISTORI FINS AL DIA DE AVUY.

202. La nuvia.—*Be es orada la donzella, la que en jovens posa amor.*—Cansó popular.—203. Aromes del cor.—*Cansonetes voleu vos?* etc., etc.—204. Lo cant dels auells.—*E se'n ve de luny de luny, un rossinyol qui xanta.* (GERONI ROSELLÓ.)—205. Lo patge del cementeri.—*Ell ne volria estar sol, mas valí una ombra al costat,* etc... (G. ROSELLÓ.)—206. A. Ramon Lull.—*La terra mallorquina.*—No oblihi pust a claretat divina.—207. Na Roser.—208. Poncelles del meu verger.—*Ab una del Jochs florals m' en cambiau?*—209. A ma patria Mallorca.—*Oh patria del meu cor, terra estimada.* (M. V. AMER.)—210. La creu del bosch.—*Oh crux, ave, spes unica.*—211. Lo siti de Girona.—*Per Deu y per tu.*—212. La Jove Catalunya.—*Floriran los quatre pals.*—213. Valldemosa.—*Per secula seculorum.*—214. La mort del Just.—*Morir para quien muere en Jesucristo es saltar en el bagel que aporta a las playas eternas, etc.* (APARISI.)—215. Lo princep n' Anfós.—*O morir ó vencere!!*—216. Grandesa de Deu.—*Aquella llum no creada ni finidora jamay.*—217. Afany y racança.—Anyoransa.—218. Las cadiretas den Bell.—*Tal farás tal trobarás.*—219. Divedres Sant.—*Si 'ls pecadors encara—si se convertirán!*—220. Madrigals d' amor.—.....forman la historia de un corazon ó mejor dicho, son el corazon mismo. (J. SELGAS.)—221. A la meva mare.—*Descansa en pau mare meva.*—222. Consol del nauixer.—*Després de moltes tempestes, ab port pogué arribar.* (S.)—223. A Deu.—*Ja que'l mon es tan trist, vers tu me'n torno.*—224. Cançons de Nadal.—*Aqui van tres cançonetas, tristes cançons de Nadal; triaune la mes bonica, que la vull pel divi infant.*—225. Oriental.—*Ay triste el que fia del viento y la mar.*—226. La diada de l' anima.—*Resurrexit.*—227. Sonet.—*Despullat del ergull resta miseria—Posat al ras del cuch que en terra nia.* (F. P. BRIZ.)—228. La Fé.—*La fe es una virtut sobrenatural, etc.*—229. La Carabassera.—*T' está bé.*—230. La victoria de Lepant.—*Hi hagué un home enviat per Déu que havia per nom Johan.*—231. Lo siti de Girona.—*Per Déu y per tu.*—232. Aspiració.—*May!*—233. Soledat.—*Spes mea in caelo.*—234. Lo vent.—*La patria n' es aqueixa—que porta barretina—vermella...*—235. Sonet. Lo Poeta.—*El poeta es el alma del mundo, el hijo del Señor.*—236. La Joguesca de la vida.—*Cançó qu' esgarrifa.*—237. Cant de l' anima.—*Cuando será que pueda, etc.*—238. La Jove Catalunya.—*Remembra lo passat, ordena lo present, proveheix al esdevenir.*—239. Cap per honra.—*Un mot a trahi ton secret.* (BEAUMARCHAIS.)—240. Lo plant del negre.—*La perversidad hace el mal, la debilidad lo consiente, la ignorancia lo aplaude.* (J. B. SAY)—241. La Jove Catalunya.—*La Jove Catalunya.*—242. Lluis de Requesens.—*Bona mostra n' hem triada.*—243. Al mar.—*Volara mi pensamiento sobre las ondas del mar.*—244. La Rondalla del Pilot.—*Prou n' es ben certa!*—245. A la Mare de Deu de Montserrat.—*Spes nostra, salve.*—246. Na Rosella.—Amor.—247. Na Roser.—248. La Caritat.—*La Caritat du á la gloria, es l' escala de Jacob.* (A. GUIMERÀ.)—249. Lo Cant del poeta.—*Mas! ¿qué fuera una gota de rocio,—Perdida entre el raudal del llanto mio!!!* (CAROLINA CORONADO.)—250. La Veremadora.—*Hont altres vrem an rahims,—ells vremaren una boda.*—251. Lo Capell del Compte March.—*Fuit.*—252. Lo Salt de la Bella.-Dona.—*Una velleta d' Escórcia, m' ho contá com era nin.*—253. La Teresa galana.—*Lo meu cor*

l'has ben partit.—254. L'Aplech de Santa Fé.—*Tot es moviment y vida, pel camí de la montanya.*—255. La mal casada.—*Diuhen que mata l'amor, etc.*—256. Lo ver amor de la vida.—257. La tardor de la vida. 258. Las cireras d'arbós...—*Dulce mi Nise,—como la fruta del cercado ageno.*—259. Las derrerries de 'n Pere IV.—*Lo del Punyale li deyen.*—260. Lo sacrament d'en Jofre.—*No se'n gaudirá.*—261. La soletat de la pàtria.—*Ja tench tantas fuyas negras.* (MARIAN AGUILÓ.)—262.—La Barretina vermella.—*Resurrexit.*—263. La Sorda.—*Floch.*—264. Rapé.—*A la vora de la mar, n'hi ha una donzella!*—265. Ays del Cor.—*Lasl frenturós d'amor!* (G. Z.)—266. A mon fill.—*A Déu siáu bons temps.*—267. Mallorca cristiana.—*Gran Rey, gran llor.*—268. Los nous almugavers.—*Vuyt vintidosos y fora.*—269. Prima, vera.—*Cantáu, cantáu cucayres bellas!*—270. La Cadarnera.—*Canta, canta...* 271. A Barcelona.—*Una cansoneta nova, be la sentireu cantar.*—272. A ma Patria.—*Canto una nina de provença.* (F. MISTRAL.)—273. La mort del infant.—*Una llantia que s'apaga.*—274. Plor.—*Benjas.*—275. Magdalena.—*Deo cara.*—276.—Madrigal.—277. Amor.—*Amor es vida.*—278. Al mar de ma Pàtria.—*Salut!*—279. Qu'estrany.—*Bah!*—280. Oydá.—*Derrera la créu lo diable.*—281. Ripoll.—*Qu'esdevengué?*—282. Lo Juhí final.—...e de sobre l'cel ruhent s'obrirá, e compareixerán set àngels, etc., etc.—283. Lluya de mons.—*Oh, esglay!*—284. Lo millor de lo millor.—*Y vinga fret!*—285. A Madona Sancta Maria.—*Tota pulchra.*—286. Salvaterra.—*Dissort!*—287. La Jove Catalunya.—*Esperit novell.*—288. Chant del almugaver.—*Desperta ferre!*—289. A la llibertat.—*Cantad la verdad y la verdad os hará libres.*—290. Las runas del meu castell.—*Oh temporal!*—291. La oració del capvespre.—*Te lucis ante téminum—rерum Creatоr, poscimus—ut pro tua dementia—sis præsul et custodia.* (L' ESGLESIA.)—292. La festa major.—*Oydá que ve'l mal temps.*—293. Lo castell de Bellver.—*Desventurat castell.*—294. La pagesa y l'estudiant.—*Oy galant.*—295. Esperansa.—*Spes mea.*—296. Lo casal.—297. Cansó de la dissot.—*Melius est nos mori in bello, etc.*

Aquestes son les poesies rebudes en Secretaria del Consistori del Jochs florals de Barcelona, fins al mig dia d'avui y muntan á un total de dues centes noventa set.

Barcelona 15 d'abril de 1873.

P. A. del C.
JAUME COLLELL Y BANCCELLS,
Mantenedor Secretari.

NOVAS.

Atenent als prechs que en est sentit se 'ns han fet y á fi de poder donar publicació á la infinitat de importantissims treballs que obran en nostre poder, desde l'proxim número sortirà LA RENAXENSA 3 vegadas cada mes.

Lo preu de suscripció serà 'l de 9 rals lo trimestre. Si en est ensaig continuem merexent lo favor dels catalanistas serà 'l comens d'altres mes importants; puig no li mancan á esta Redacció bons desitjos ni trobará encare nostra llengua prou ample l'espai que li va á obrir la Renaxensa.

Hem llegit en un periódich de Madrid que aquest estiu l'Ateneo de Valencia tracta de celebrar un gran certámen literari. Si es certa la notícia, y 'l projecte 's tira avant, no dubtem que aquella ilustrada associació donarà en dit certámen lo lloc que 's mereix á la literatura catalana, honrant així la memoria

d'aquell esbart de grans trovadors y escriptors valencians que en ella conquistaren immortals llores, y estimulant als poetes d'aquella província y als de Mallorca y Catalunya que ab tant d'esplendor venen conreat la llengua materna.

Ha mort en esta Ciutat el conegit escriptor en Vicenc Joaquim Bastús, sa erudició no comuna y la perfecció ab que manejava la llengua castellana li conquistaren un lloc distingit en la república de las lletres. Los catalanistas deuen honrar sa memoria, puig que ab la indole especial de sos escrits contribuhi no poch á fer coneixer las antiguas institucions y las costums de la nostra terra.

LA RENAXENSA, y per tercera vegada nos veyem precisats á dirho, ni are ni may pendrá com á sévas las ideas políticas ó religiosas vertidas en los articles que inserta.

Entretant es lo objecte de nostre periódich las ciencias, sempre que en las políticas se fugen las cuestions palpitants y en las religiosas hi haje verdadera discussió may cinisme insertarem gustosíssim los escrits referents á ellas. Y al publicar un treball de esta mena ja 'ns considerem obligats desde 'l moment en ferho per tot altre que sas doctrinas vulla rebatre.

Res mes tenim que dir á aquells de nostres suscriptors que amistosas advertencias, s'han servit dirigirnos sino que tingan la seguretat completa de que ab tot y la llibertat que á la discussió digne, elevada, vol donar LA RENAXENSA, may traspassará 'ls llindars que li signa son lema.

Accedint á la invitació feta per la Junta del Circol Republicà democràtic federal, lo dissipate passat tinguerem lo gust d'assistir á la sessióextraordinaria inaugural que en son nou local vá tenir lloc.

Comensá la sessió ab un discurs del president senyor Pallós y luego per son órde parlaren lo segon cabó Sr. Patiño, nostre Gobernador Civil Sr. Ferrer y Garcés, lo que ho es de Tarragona Sr. Lassala y 'ls Srs. Lostau, Boxó, Pasarell, Vidal Valenciano y 'l secretari Sr. Vallés. Debem fer menció del discurs del Sr. Lassala y especialment de la magnifica poesia catalana que á la memoria d'en Abdón Terradas, ab valenta entonació llegí son autor Sr. Vidal, entremix dels aplausos dels concurrents; també dos joves americans llegiren poesias dedicadas á sa terra.

Tot lo local estava ben iluminat essentho'l jardí á la veneciana y ahont hi havia una música tocant himnes patriòtichs.

Lo passat diumenge tinguerem lo plaer de concorer á la sessió inaugural que celebrá la societat d'amichs de la Instrucció. Aprés de la memoria dels treballs del darrer any que llegí son secretari lo senyor Soler y Rovira, lo Sr. Saura feu lectura d'un magnifici discurs en lo que s'estengué sobre la instrucció del home esent rebut ab bons picaments de mans. Seguidament los Srs. Gallisá y Anglora llegiren lo primer una fábula titolada «La instrucción y la ignorancia» y un altre poesia 'l segon que foren escoltadas ab molta atenció y rebudas ab agrado.

Molt nos plagué lo bon pensament que tingué la Junta Directiva al servirse de la orquesta de cegos, que en los intermedis de la lectura, dexá oure las nostres mes populars cançons catalanas.

Se 'ns ha dit que la Diputació Provincial de Tarragona havia determinat oferir un premi per adjudicarse en lo certámen dels Jochs florals d'enguany.

Lo secretari de la Redacció, ANGEL GUIMERÁ.

Estampa de N. Ramirez y C. pasatje de Escudillers, n.º 4.